

HANDREIKING BIJ DIALOOGINSTRUMENT

LAAT GEEN KIND ACHTER

MET ANDERE OGEN BOUWEN AAN EEN NIEUW ECOSYSTEEM VOOR **ALLE** JONGEREN

Tijdens de dialoogavond Met Andere Ogen van 22 maart 2023 presenteerde Astrid Ottenheym het dialooginstrument 'Laat geen kind achter'. Het instrument is het resultaat van de Denktank Schone Lei. Deze bestond uit een brede vertegenwoordiging van professionals (leerkrachten, wetenschappers, bestuurders etc.) en ervaringsdeskundigen (ouders en kinderen) die met elkaar in gesprek gingen over hoe we kunnen bouwen aan een pedagogisch ecosysteem waarin ieder kind 'kan verschijnen zoals het is'. Uit de vele gesprekken kwamen vier elementen bovendrijven, als vier thema's aan de hand waarvan iedereen in de eigen context, de eigen organisatie, het gesprek kan voeren. Aan ieder van deze thema's zijn vijf essentiële vragen gekoppeld die je elkaar stellen kunt.

De vier elementen/thema's zijn:

1. Een inclusieve voedingsbodem
2. Pedagogisch ecosysteem
3. De leer- en ontwikkelomgeving van 0-23-jarigen
4. Hier ben ik

Het dialooginstrument geeft geen kant-en-klare oplossingen, maar kan behulpzaam zijn bij het voeren van het gesprek. Hieronder vind je een suggestie voor hoe je dat gesprek zou kunnen voeren. Voor het beste gesprek zorg je voor '*the whole system in the room*': iedereen die betrokken is bij de leer- en leefomgeving van het kind. Wij wensen je boeiende gesprekken en horen graag hoe jullie pedagogische ecosysteem zich verder ontwikkeld heeft!

I Deel 1: Dialoog in groepjes (ca. 90 minuten)

- Geef een korte introductie van wat de bedoeling is van de dialoogsessie: gezamenlijk leidende principes formuleren voor de vier elementen/thema's aan de hand van vijf essentiële vragen per thema.
- Verdeel de aanwezigen over tafels. Voor het beste gesprek is een maximum aan te bevelen van zeven gesprekspartners per tafel, in een mix van verschillende rollen.
- Iedere tafel gaat twintig minuten in gesprek over één van de vier elementen uit het dialooginstrument dat op tafel ligt. Welk element dat is, staat bij de tafel aangegeven.
- Verdeel de rollen: wie is de schrijver en tijdsbewaker? Wie is de moderator? Vanuit welk perspectief zit iedereen aan tafel: kind, ouder, leraar, intern begeleider, schoolleider, professional van de opvang en of jeugdhulp, begeleider SWV, leerplicht, wethouder, schoolbestuurder? Verplaats je tijdens het gesprek zo goed mogelijk in dit perspectief (ook al ben je in werkelijkheid soms meerdere rollen tegelijk, bijv. ouder én leraar).
- Lees met elkaar de beschrijving van het element en ga daarna de vijf vragen waarderend onderzoeken. Dit betekent dat je per vraag gaat verkennen wat iedereen belangrijk vindt. Probeer hierbij de diepte in te gaan door vervolgvragen te stellen. Mooie woorden zijn prachtig, maar wat betekenen ze? Probeer de antwoorden concreet te maken. Help elkaar door vragen te stellen: wat zien we dan, wat gebeurt er dan, wat verandert er dan, welk probleem of vraagstuk lost dit op etc.?

Let op dat een dialoog er niet om gaat elkaar te overtuigen, of je eigen mening naar voren te brengen. Het gaat over het bestuderen en begrijpen van elkaars perspectieven. Het gaat om generatief luisteren. Dit is een open manier van luisteren, 'die tussen de regels door luistert vanuit wat er in de toekomst wil ontstaan' (geïnspireerd op de Vier niveaus van luisteren, Scharmer).

- Formuleer per vraag een gezamenlijk antwoord. Noteer dit kort, krachtig en concreet op een groot vel papier (of een flap). Je hoeft niet alle vijf vragen te beantwoorden. Belangrijkste is dat je een dialoog voert en tot de eerste leidende principes komt.
- Noteer jullie namen op de flap.
- Na twintig minuten begint de tweede ronde: geef jullie resultaten (je flap) door aan een andere groep met een ander element. Verdiep je in dit nieuwe element en in het resultaat van de andere groep. Ga waarderend in gesprek over wat je leest en ga samen na wat er bij je opkomt en of je nog iets zou willen toevoegen. Kies daarna een van de vijf essentiële vragen voor jullie dialoog, die de vorige groep nog niet heeft besproken.
- Op deze wijze kun je alle vier de elementen doorlopen.
- De laatste groep maakt een samenvatting van de dialoogopbrengst per element.

I Deel 2: Dialoog plenair (ca. 50 minuten)

- Presenteer de leidende principes als opbrengsten van de vier elementen aan de groep als geheel.
- Stel elkaar daarna verhelderingsvragen, zoals: wat bedoelen we er precies mee? Hoe kunnen de leidende principes bijdragen aan het realiseren van het betreffende element? In hoeverre doen we dat al? Wat is daar verder nog voor nodig?
- Scherp de leidende principes per element eventueel nog wat verder aan en noteer het eindresultaat per element op een flap. Dit is de opbrengst van de groep als geheel.

I Deel 3: Bepalen prioriteiten, individueel en plenair (ca. 15 minuten)

- Hang de flappen op aan verschillende muren in de ruimte.
- Geef alle deelnemers vervolgens negen stickers/post-its in drie kleuren, bijvoorbeeld drie keer oranje, drie keer geel en drie keer groen. De deelnemers lopen nu in stilte langs de flappen en plakken de gekleurde stickers/post-its op de flaps, waarbij oranje staat voor 'hoeft niet nu, maar wel volgend jaar', geel voor 'moeten we op korte termijn mee aan de slag' en groen voor 'hier zijn we al mee bezig'. Deze slotronde maakt duidelijk wat de prioriteiten zijn: waar kunnen we snel mee aan de slag om het ecosysteem te verbeteren, wat kan misschien nog even wachten en wat doen we al goed?

I Deel 4: Nabespreking met conclusies (ca. 15 minuten)

- Tot slot houd je een nabespreking met de groep als geheel: wat betekenen deze opbrengsten en hoe gaan we hiermee verder? Wat staat ons te doen? Kijk of je al tot de eerste afspraken kunt komen. Soms heeft het meer tijd nodig. Het kan ook zijn dat er meerdere dialoogsessies nodig zijn om tot een resultaat te komen waar iedereen zich in herkennen kan. Dat hoort erbij. De basis van elk nieuwe praktijk of een praktijk die verbeterd moet worden is het gesprek, het zoeken naar 'gemeenschappelijke grond' waarop je verder kunt bouwen. Soms voelt het misschien als een 'Processie van Echternach' (drie stappen vooruit, twee achteruit), maar accepteer dat als onderdeel van het proces. Nieuwe ideeën kunnen ook nieuwe zorgen oproepen. De ervaring leert dat wanneer je die zorgen open met elkaar bespreekt je een stevige bedding realiseert voor het pedagogisch ecosysteem voor ieder kind.

In de vorm zoals wij die suggereren, neemt een dialoogsessie ongeveer drie uur in beslag:

- **Introductie: 10 minuten**
- **4 x 20 minuten voor gespreksrondes in kleinere groepen**
- **Korte pauze: 20 minuten**
- **Presentatie van de vier elementen aan de groep als geheel: 20 minuten**
- **Verdiepend groepsgesprek: 20 minuten**
- **Stickers plakken op de samenvattende flaps: 15 minuten**
- **Nabespreking: 15 minuten**